

УДК [378.14:6]:811.1/2

Галина ЛАЗАРУК, Людмила БОЙКІВ,
викладачі кафедри англійської мови Івано-Франківського
національного технічного університету нафти і газу

ІНТЕРНЕТ ПРИ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

*LAZARUK Galyna, BOIKIV Liudmyla, English department lecturers
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas*

INTERNET AS A MEANS OF EDUCATIONAL PROCESS INFORMATIZATION WHEN TEACHING FOREIGN LANGUAGES REFERRING TO COMMON GLOBALIZATION

У статті обґрунтовується доцільність забезпечення активної і плідної життєдіяльності в інформаційному суспільстві, підвищення якості, доступності та ефективності освіти, створення умов для широких верств населення щодо здійснення ними навчання протягом усього життя завдяки широкому впровадженню методів і засобів ІКТ та комп'ютерно-орієнтованих технологій діяльності. Пропонується оптимізувати процес оволодіння іноземними мовами (на прикладі англійської) за допомогою введення профільного навчання, поглиблення інтеграції і розширення масштабів упровадження засобів ІКТ у загальноосвітній, професійно-технічній та ВТНЗ. Для реалізації даного процесу береться за основу створення таких автоматизованих систем: із розроблення комп'ютерно-орієнтованих програмно-методичних комплексів, підтримки наукових досліджень, моніторингу результатів застосування педагогічних інновацій, оцінювання і моніторингу результатів навчальної діяльності, підтримки процесу навчання. Даний підхід уможливає формування моделі сучасного конкурентоспроможного інженера XXI століття.

Ключові слова: Інтернет, інформатизація освіти, професійно-орієнтована англомова підготовка, моніторинг навчальної діяльності, інтенсифікація процесу навчання, глобалізація суспільства.

Summary. The given article focuses on the reasonability of supporting the active and productive vital activities in the informational society, the enhancement of quality, accessibility and efficiency of education, the arrangement of educational

conditions of lifelong learning process for everybody, due to the wide application of methods and aids of ICT and computer-oriented technologies in the educational process. It has been suggested to improve the mastering of foreign languages (English as an example) implementing the core learning, integration intensification, broadening the implementation of ICT in the general schools, vocational schools and graduate and undergraduate engineering educational institutions. To implement this process successfully it has been offered to create the following automated systems: developing the computer-oriented programmed-methodical complexes, supporting the scientific studies, monitoring the results of pedagogical innovations implementation, assessment and monitoring of the learning activities outcome, supporting the learning process. It is helpful in creating a pattern of the advanced competitive engineer of the 21st century.

Key words: Internet, education informatization, professional-oriented English training, monitoring of learning activities, enhancement of learning process, common globalization.

Meta: висвітлити передумови інтенсифікації навчального процесу в навчанні іноземних мов при використанні інформаційних технологій в умовах інформатизації освіти в контексті глобалізації суспільства.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сьогодення характеризується прискореним темпом розвитку інформаційних технологій, що сприяє глобалізації освіти. Людство поступово ввійшло до ери інформатизації наприкінці XX – на початку XXI століть. В умовах переходу до інформаційного суспільства, соц-

іально-економічні та державно-політичні перетворення так само, як і постійне збільшення потоку інформації, призвели до негайної потреби модернізації вищої школи, яка налаштована на розвиток системи освіти відповідно до актуальних потреб особистості, суспільства, держави.

На сучасному етапі головною метою інформатизації освіти є підготовка тих, хто навчається, до активної і плідної життєдіяльності в інформаційному суспільстві, забезпечення підвищення якості, доступності та ефективності освіти, створення умов для широких верств населення щодо здійснення ними навчання протягом усього життя завдяки широкому впровадженню в освітню практику методів і засобів ІКТ та комп'ютерно-орієнтованих технологій діяльності. Нові завдання постають у зв'язку із сучасними завданнями розвитку освіти, введенням профільного навчання, поглибленням інтеграції і розширенням масштабів застосування засобів ІКТ у загальноосвітній, професійно-технічній та вищій навчальній й навчально-технічній закладах освіти. Зокрема, усе це передбачає створення таких автоматизованих систем: із розроблення комп'ютерно-орієнтованих мультимедійних навчально-методичних комплексів, підтримки наукових досліджень, моніторингу результатів упровадження педагогічних інновацій, оцінювання і контролю результатів навчальної діяльності, підтримки процесу навчання.

Необмежені можливості сучасних інформаційних технологій, а саме мережі Інтернет, що можуть бути використані всіма представниками освітнього процесу, дозволяють акцентувати увагу на самостійній та індивідуальній роботі студентів у межах спеціально організованих видів іншомовної мовленнєвої діяльності.

Це особливо актуально у зв'язку з обмеженою сіткою як аудиторних, так і позааудиторних годин, які відводяться на вивчення іноземної мови у вищому технічному навчальному закладі нафтогазового профілю.

Аналіз досліджень і публікацій. Ще на початку 70-х років в освіті відбулась криза, яка безперечно мала глобальний характер і визначалась соціально-політичними та економічними процесами, які змінили змінами в розвитку науки і техніки. Її можна поділити на три етапи [2]:

перший – інформатизації освіти (так звана електронізація – e-readiness) – характеризувався впровадженням електронних засобів та обчислювальної техніки у процес підготовки студентів спочатку технічних спеціальностей, а потім гуманітарних (кінець 60-х – початок 70-х років);

другий – інформатизації освіти (так звана комп'ютеризація) – відбувався з середини 70-х – до 90-х років і був пов'язаний з появою потужніших комп'ютерів, спрощеного програмного забезпечення. У цей час у навчальному процесі все більше почали використовувати автоматизовані системи навчання, контроль знань та управління навчальним процесом;

третій, сучасний – інформатизації освіти – характеризується застосуванням потужних персональних комп'ютерів, нових інформаційних і телекомунікаційних технологій, мультимедійних технологій та віртуальної реальності.

В Україні такі зміни пройшли значно пізніше. На урядовому рівні прийнято низку державних програм:

- інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл на 2001–2003 роки;
- інформатизації та комп'ютеризації професійно-технічних навчальних закладів на 2004–2007 роки;
- інформатизації та комп'ютеризації вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації на 2005–2008 роки;
- інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006–2010 роки;
- "Я у світі" (2009–2010 рр.);
- забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін (2005–2011 рр.);
- Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права інвалідів та розвитку системи реабілітації інвалідів на 2010–2012 роки;
- розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року;
- розвитку дошкільної освіти на пер-

іод до 2017 року;

- підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти на період до 2015 року;
- розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 рр.; упровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій "Сто відсотків" (2011–2015 рр.);
- "Шкільний автобус" на 2011–2015 рр.;
- розвитку українського села на період до 2015 року.

Для успішного застосування ресурсів інформаційних технологій необхідно теоретично обґрунтувати та практично розробити нові методику з відповідними прийомами і комплексами завдань та вправ, націлених не лише на оволодіння іноземною мовою, а й на прийоми роботи з новими технічними засобами навчання. Науковцями за останній час здійснено значну кількість досліджень щодо створення спеціальних комп'ютерних програм для самостійного вивчення іноземної мови або навчання під керівництвом викладача (М. С. Гришина, 2003; Н. Л. Лукошина, 2000; А. А. Петухова, 2004; С. В. Радецька, 2005; С. А. Фомін, 2000; С. І. Шевченко, 2003 та ін.); організації дистанційних курсів навчання (Н. І. Муліна, 2008; Е. С. Полат, 2006; Р. К. Потапова, 2002; В. П. Свиридчук, 2006; Т. Н. Ямских, 2004; Т. Hassert, 2000; K.Reiner, 2008 та ін.); використання електронної пошти з **навчальною метою** (І. Секрет, 2011 [11]; О. М. Серета, 2006; Е. L. Wyss, 1996; R. Donath, 2000; J. V. Horigan, 2002 та ін.), застосування інформаційних технологій в організації самостійної роботи студентів (Ю. В. Чіміріс, 2016 [1] та ін.), on-line та мультимедійних ресурсів в іншомовній підготовці (І. Карпа, 2013 [3]; О. Климова, 2012 [8]; О. Палка, 2011 [9]; О. Хомишак, 2013 [7]; О. Шмирова, 2008 [12] та ін.), інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні англійської мови (І. Харкавців, 2013 [5]; Т. Хоменко, 2012 [6] та ін.).

Так, за правильної організації роботи з новітніми інформаційними технологіями успішно реалізуються такі принципи навчання: індивідуалізації, диференційованого підходу, доступності, візуалізації навчального матеріалу та розвитку самостійної пізнавальної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На засіданні Європейської Ради ЄС 2000 року проголошено, що "кожний громадянин має бути озброєний навичками, потрібними для життя та роботи в новому інформаційному суспільстві" [4]. Водночас постало завдання перед держа-

вами-членами та Європейською комісією розробити довідкову систему новітніх базових навичок для реалізації ідеї "навчання впродовж життя", яка охоплювала б: навички володіння ІКТ та іноземними мовами, технологічною культурою, підприємливістю та соціальні навички. Згідно з даним положенням іншомовна підготовка спеціаліста повинна відбуватись при збільшеній кількості годин на позааудиторну індивідуальну та самостійну підготовку студента до занять з використанням сучасних технічних та мультимедійних засобів навчання.

З усього наведеного зрозуміло, що необхідно переглянути завдання процесу освіти з появою в ній такої складової, як інформатизація в контексті глобалізації суспільства. Головними з них можна окреслити наступні: по-перше, підвищення якості підготовки спеціалістів, використовуючи в навчальному процесі сучасні інформаційні технології; по-друге, застосування активних методів навчання і, як результат, підвищення творчої та інтелектуальної складової навчальної діяльності; по-третє, адаптація інформаційних технологій навчання до індивідуальних особливостей студента; по-четверте, розробка інформаційних технологій дистанційного навчання, покращення навчально-методичного забезпечення навчального процесу тощо.

Важливим завданням інформатизації сфери освіти має стати випередження інформатизації інших галузей людської діяльності, оскільки знання та навички, отримані у процесі освіти, є підґрунтям усіх видів діяльності. Проте важливим досягненням за останні роки, що значно покращило навчальний процес в усьому світі, бачиться створення всесвітньої комп'ютерної мережі, а саме Інтернет. Її використання в навчальному процесі є зовсім новим направленням загальної дидактики і методики, оскільки переміни, що відбуваються, безпосередньо торкаються навчального процесу загалом: вибір підходів і стилю роботи, зміни вимог до академічного рівня студентів тощо. Інтернет як інформаційна система пропонує своїм користувачам різноманіття інформації і ресурсів: електронна пошта, відео-конференції, веб-семінари, вебінари, можливість опубліковувати свою інформацію, створювати власну сторінку, ролик, доступ до освітніх інформаційних ресурсів; довідкові каталоги та пошукові системи, що допомагає у процесі навчання іноземних мов. Головна мета – формування комунікативної компетенції. Комунікативний підхід передбачає навчання спілкування та формування здібностей до міжкультурної взаємодії, що є основою

функціонування Інтернету. Отже, він сприяє виведенню навчання іноземних мов на якісно новий рівень.

Навчати іноземній мові – означає навчати спілкуванню, передаванню та сприйняттю інформації. Комунікативне навчання мови за допомогою Інтернету підкреслює важливість розвитку здібностей студентів та їх уміння правильно використовувати іноземну мову, яку вони опановують, для ефективного спілкування. Застосування Інтернету в комунікативному підході є вмотивованим: його мета полягає у зацікавленні студентів до вивчення іноземної мови за допомогою накопичення та розширення знань і досвіду. Вони повинні бути готові використовувати мову для реальної комунікації позааудиторно, наприклад, під час відвідування країни, де проживають носії мови, що вивчається, завдяки активному спілкуванню з іноземцями. Інтернет також забезпечує розвиток міжкультурної компетенції, тобто ознайомлення з різними культурами; визначення шляхів їх взаємодії та взаємопроникнення; формування культурних універсалій, необхідних для досягнення взаєморозуміння і плідного співробітництва при безпосередньому спілкуванні. Великою перевагою Інтернету є те, що при навчанні іноземних мов створюється можливість спілкування в мовному середовищі, яку надає всесвітня мережа. Слухачі опиняються в різних життєвих ситуаціях і навчаються вільно орієнтуватись в іншомовному середовищі, спонтанно й адекватно вирішувати важливі завдання, що сприяють появі оригінальних висловлювань, протилежних шаблонним мовним формулам.

Інтернет-технології в навчанні іноземної мови в немовному ВНЗ надають безліч можливостей як для викладачів, так і студентів відповідно до потреб суб'єктів навчального процесу. До загальних можливостей інтернет-технологій віднесемо наступні:

змога працювати в електронних бібліотеках, мати доступ до інтерактивних енциклопедій, інтернет-словників та інших інформаційних ресурсів;

передавання повідомлень різного характеру (текстового, звукового, відео);

отримання різноманітної сучасної та автентичної інформації;

навчання на дистанційних курсах або отримання дистанційної освіти з метою підвищення професійної переорієнтації;

можливість взаємодії зі спеціалістами з різних галузей науки і техніки завдяки інтерактивності більшості віртуальних освітніх та інформаційних послуг;

відсутність просторових та часових обмежень для пошуку інформації і

здійснення комунікацій;

підвищення інформаційної культури як необхідної складової сучасної моделі особистості.

Інтернет посідає важливе місце в роботі викладача іноземної мови. Зокрема, він дозволяє:

отримувати інформацію відповідно до існуючих методик викладання, обмінюватись думками, ідеями та досвідом з колегами, ознайомлюватися з новими навчальними технологіями;

досягати різні навчальні й навчально-методичні матеріали для навчання іноземної мови, інтегрувати у процес навчання;

організувати різні види навчальної діяльності з використанням інтернет-технологій (наприклад веб-проектів, вебінарів, веб-семинарів тощо);

Створення штучного і реального мовного середовища в процесі навчання іноземній мові.

Сучасний студент уже не мислить свою підготовку до занять з іноземної мови без використання Інтернету та новітніх технологій, використання яких надає йому численні можливості, а саме:

спілкування та листування з носіями іноземної мови, а також знайомства з однолітками і представниками громад з інших країн, що сприятиме зануренню в реальне мовне і соціокультурне середовище, послабленню мовного бар'єру;

активізації та збільшення словникового запасу у процесі формування комунікативних навичок;

руйнування культурних стереотипів і подолання упередження і, як наслідок, формування толерантного ставлення до представників інших культур;

підвищення вмотивованості до вивчення іноземної мови;

гіпермедійного представлення матеріалу, який сприяє наочності, варіативності та індивідуалізації засвоєння набутих знань і навичок;

наявності численних ресурсів, що надають додаткові засоби перевірки знань та вмінь;

участі в різних міжнародних освітніх веб-проектах, симпозіумах, конференціях тощо;

розвитку навичок самостійної пізнавальної діяльності, працюючи з великим обсягом інформації в Інтернеті, що особливо важливе для сфери освіти за фахом.

Виокремлені можливості мережі Інтернет визначають різноманітні завдання, які доводиться вирішувати у процесі навчання. На нашу думку, до найбільш важливих з тих, що вдається реалізувати в навчанні іноземних мов засобами інтернет-технологій в немовному ВНЗ, відне-

семо наступні:

1. Розвиток умінь іншомовного спілкування в різних сферах та ситуаціях:

- пошук нової інформації в роботі з текстами з навчальної, країнознавчої, науково-популярної та наукової літератури, періодичних видань та монографій, інструкцій, проспектів, постерів та довідкової літератури;

- робота з автентичною, у тому числі зі спеціальною фаховою та країнознавчою літературою (оглядами, технічною документацією, науковими статтями тощо);

- формування та розвиток умінь і навичок аудіювання на базі автентичних звукових текстів, розміщених у мережі Інтернет;

- формування навичок письма шляхом листування іноземною мовою, реалізуючи при цьому комунікативні наміри (встановлення особистих контактів, нагадування тощо);

- ознайомлення з культурологічними знаннями (особливості мовного етикету та мовної поведінки, культури країни, мова якої вивчається).

2. Формування та вдосконалення мовних навичок:

- збільшення словникового запасу (як активного, так і пасивного) лексики сучасної іноземної мови, що відтворює певний етап розвитку культури народу, соціального та політичного устрою суспільства, за допомогою використання актуального автентичного матеріалу та його інтегрування в навчальну програму;

- формування та закріплення граматичних навичок і вмінь, їх активне застосування в ситуаціях реального спілкування.

3. Розвиток навичок самостійної та дослідницької роботи студентів завдяки спеціально організованій діяльності з використанням інтернет-технологій (пошук інформації, веб-проекти), що сприяє ініціюванню самостійної діяльності та ліквідації прогалин у знаннях, уміннях, навичках.

4. Підвищення мотивації та створення потреб у вивченні іноземної мови через живе спілкування.

5. Реалізація індивідуального підходу шляхом урахування індивідуальних особливостей студентів при застосуванні комунікативних служб мережі Інтернет.

6. Формування комунікативних навичок і культури спілкування.

Сучасні підходи до результату навчання посприяли появі нових технологій та відмові від застарілих. Сьогодні такі методики з використанням інтернет-ресурсів протиставляються традиційному навчанню іноземних мов. Поняття "традиційний" означає, у першу чергу, зау-

закладів. Отже, найкращим виходом із ситуації бачиться застосування наперед підготовлених автентичних матеріалів, скопійованих у мережі Інтернет, особливо таких, які не можуть бути запропоновані традиційним підручником. Таким чином, упровадження комп'ютерних технологій створює передумови для інтенсифікації навчального процесу. Вони дозволяють на практиці використовувати психолого-педагогічні розробки, що забезпечують перехід від механічного засвоєння знань до опанування вмінь самостійно набувати нові знання. Комп'ютерні технології, включаючи Інтернет, сприяють розкриттю, збереженню та розвитку особистісних якостей студентів.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Сучасний етап інформатизації освіти в контексті глобалізації суспільства характеризується використанням потужних персональних технічних засобів, нових інформаційних і телекомунікаційних технологій, мультимедійних технологій та віртуальної реальності. Це є передумовою для перегляду завдань процесу освіти, складовою якої є інформатизація. Ми вважаємо, що саме інтернет-технології можуть допомогти викладачеві організувати самостійну роботу студентів як під час проведення практичних занять, так і підготовці домашніх завдань; розвинути в них навички самостійної діяльності, що сприятиме більш якісному засвоєнню теоретичного матеріалу та застосуванню його на практиці, що і приведе до підвищення ефективності освітніх послуг. Проте сьогодні існує протиріччя між рівнем розвитку інформаційних технологій та рівнем теоретичних і практичних рішень проблем, їх використання в освітньому процесі, а саме при навчанні іноземної мови. Таким чином, проблема теоретичного обґрунтування та практичної розробки питання інтеграції інтернет-технологій у процес іншомовної підготовки

спеціаліста в технічних вищих навчальних закладах нафтогазового профілю потребує подальшого дослідження.

REFERENCES

1. Chimiris Yu. V., O. V. Chubukina (2016) Vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii v orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv, shcho vyvchaiut inozemnu movu [Information technologies used by the students studying foreign languages for self-instruction activities], Vyklyadannia mov u vyshch. navch. zakl. osvity na suchas. etapi. Mizhpredmet. zviyazky: nauk. doslidzh., dosvid, poshuky: zb. Nauk., vol. 28, pp. 135–143.
2. Gostin, A. M., Chernyshev, A. S. (1998). Organizatsiya obuchayushchey deyatelnosti v otkrytoy gipermediynoy srede [Educational activity arrangement in the open hypermedia environment], Sovremennye informatsionnye tekhnologii v obrazovanii, Ryazan.
3. Karpa I. (2013). Vykorystannia online-resursiv pry vyvchenni anhliiskoi movy studentamy VNZ [On-line resources used by tertiary students when studying English] Molod i rynek, no. 2, pp. 62–65.
4. Key Competencies (2002) A developing concept in general compulsory education, Brussels: Eurydice, 182 p.
5. Kharkavtsiv I. (2013). Optymizatsiia protsesu vykladannia anhliiskoi movy u VNZ shliakhom vykorystannia novykh informatsiino-komunikatyvnykh tekhnolohii [Information-communication technologies used for optimization of teaching English in the educational institutions] // Molod i rynek, no.10, pp. 63–68.
6. Khomenko T. (2012) Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii yak zasobu stymuliuвання navchalnoi diialnosti studentiv pry vyvchenni inozemnoi movy [Information-communication technologies used for motivation of students' English learning activity] // Molod i rynek, no.7, pp. 70–74.
7. Khomyshak O. (2013). Formuvannia mizhkulturnoi kompetentsii studentiv iz vykorystanniam Internet-resursu [Internet-resources used for creating cross-cultural students competences] // Molod i rynek, no.11, pp. 60–63.
8. Klymova O. (2012). Vykorystannia fakhovykh anhlo-movnykh Internet-resursiv yak zasobu navchannia inozemnoi movi u nemovnomu zakladi [English professional authentic internet-resources used as a foreign language teaching means in the technical educational institution] // Nova ped. dumka, no.1, pp. 244–246.
9. Palka O. (2011) Multymediini zasoby navchannia v inshomovni pidhotovtsi maibutnoho fakhivtsia [Multimedia training means used in teaching foreign language to the future specialist] // Pedagogika i psykholohiia prof. osvity, no. 5, pp. 42–48.
10. Passov, Ye.I. (1991). Kommunikativnyy metod obucheniya inostrannomu govoreniiu [Communicative method of foreign language teaching in developing speaking skills], M.: Prosvshchenie.
11. Sekret I. (2011). Eksperymentalne doslidzhennia elektronnykh navchalnykh resursiv z vyvchennia inozemnykh mov merezhi Internet [Experimental research of Internet electronic academic resources used in teaching foreign languages] // Nova ped. Dumka, no. 2, p. 58–63.
12. Shmyrova O. (2008). Planuvannia protsedury poshuku fakhovoi naukovoї informatsii inozemnoiu movoiu v Interneti [Search planning of the authentic professional scientific information in the Internet] // Nova ped. Dumka: Spets. vyp., pp. 160–163.

Стаття надійшла 22.02.2018 р.